

EKSTASIS: 2010-luvun underground-ravekulttuuri ja tilapäinen autonominen alue nykytaiteen näkökulmasta

2000-luvun pääasiassa tekno- ja house-musiikin ympärille rakentunut ravekulttuuri on jatkumoa 60-luvulta alkaneesta elektronisen konemusiikin, eli sähkökäyttöisillä laitteilla tehdyn musiikin synnystä ja kehityksestä. Elektroninen tanssimusiikki (EDM, *electronic dance music*) kehittyi 70-luvulta lähtien disco- ja funk-tyyleistä 4/4-tahtisiin houseen, tranceen ja techno. ¹ musiikityyleissä ja niiden ympärille rakennetuissa tanssitapahtumissa yhdistyvät nykyihmisen evoluution kaksi ääripäätä: digitalisaatio, epäorganeninen ja industriaali tila ja ääni, sekä syvästi primitiivinen, kollektiivinen, jopa shamanistinen transsitiila (*transsi*: hypnoottisluonteinen tila; uskonnollinen hurmos, jossa ihminen irtaantuu ympäröivästä todellisuudesta²). Tanssi on ensimmäisiä ihmiskunnan kommunikaation välineitä ja se synnytti solidaarisuutta heimon jäsenien välille:

”Kun joukko ihmisiä käyttelee suuria lihaksiaan samassa tahdissa ja liikkuu rytmikkäästi, heidän keskuudessaan herää emotionaalinen solidaarisuus, joka edistää yhteistyötä ja keskinäistä tukea vaaratilanteessa. – Osallistuminen tanssiin – juhlatilaisuuksissa sai ihmisten väliset kahnaukset ja kilpailuasetelmat katoamaan.”³

Goalle syntyihin 60-70-luvun taitteessa ensimmäinen elektronisen konemusiikin ympärille rakentunut tapahtumakulttuuri, jossa keskiössä oli tanssi. Jo alunalkaen se liitettiin paitsi yhteishengen ja elinvoiman nostattamiseen, myös henkilökohtaiseen, äärimmäisen vapautumisen ja hyvinvoinnin kokemukseen. Kulttuuri levisi ja kehittyi myös esimerkiksi Ibizaalla ja Kaakkois-Aasiassa, ja sille ominaisia piirteitä niin musiikin kuin visuaalisen asunsa puolesta olivat hippien hyvinvoinnin psykedeelia, sekä aasialaisten kulttuurien ja uskontojen vaikutus. Yhdysvaltojen ja Euroopan suurkaupunkeihin alkoi 80-luvulla kehittyä tyyliltään edellämaituista erillinen house- ja tekno-kulttuuri, joka tavoitti satunnaisten matkailijoiden sijaan koko paikallisen nuorison. Tapahtumat olivat salaisia, usein laittomasti hylätyissä teollisuusrakennuksissa tai rannoilla järjestettyjä jopa yli 12-tuntisia juhlia, joissa ihmiset tanssivat joskus ympäri vuorokauden. 80- ja 90-luvulla juuri Yhdysvalloissa, Iso-Britanniassa ja Euroopassakin kehittynyt rave-kulttuuri nykypäivänä elävän ja hengittävän, myös Suomessa ja erityisesti Helsingissä vahvasti esillä olevan underground-kulttuurin pohja. 60-luvun Goassa ja Ibizaalla kehittynyt psykedeeliseen trance-musiikkiin keskittynyt suuntaus on elänyt omaa elämäänsä, ja keskityn tutkielmassani sen sijaan juuri house- ja teknokulttuureihin. Ne ovat osa elävää vaihtoehtokulttuuria kaikkialla maailmassa,

¹ https://fi.wikipedia.org/wiki/Elektroninen_tanssimusiikki

² <http://www.cs.tut.fi/~jkorpela/siv/sanatt.html#transsi>

³ McNeill & McNeill: Verkottunut ihmiskunta, Vastapaino 2006, s.33

mutta erityisesti länsimaalaisissa suurkaupungeissa. Kiinnostavaa ilmiössä on erityisesti konteksti: poliittinen, ekonominen ja kulttuurinen alusta, jossa syntyy tarve salaisille, itsenäisille juhlille, jossa ihmiset voivat yhdessä kokea jotain syvästi liikuttavaa, jotka katoavat auringon noustessa, ja syntyvät taas uudestaan jossain muualla. Haluan tuoda fokuksen takaisin rave-kulttuurin juurille: Kyse on paljon enemmän kuin juhlista. Mielestäni kyse on taiteesta, kuten Tobias van Veen kuvaa tutkielmassaan ”It’s not a rave” (Journal for the Arts, Sciences and Technology 1:2 (2003): 90-96) <https://www.scribd.com/document/20583917/It-s-Not-A-Rave-Officer-2-0-tobias-c-van-Veen>

Kirjallisen opinnäytetyöni aihe käsittelee *ekstasista*, tuon kokemuksen ydintä, johon voidaan myös viitata englannin kielen sanalla *flow*, tai uskonnollisessa kontekstissa jumalkokemus, valaistuminen. Tutkin underground-juhlia *tilapäisinä autonomisina alueina (temporary autonomous zone eli TAZ, Hakim Bey)*, joissa on rakennettu puitteet tuon kokemuksen saavuttamiseksi niin visuaalisilla, tilallisilla, kuin akustisilla elementeillä. Tärkeää on myös kokemuksen kollektiivisuus ja osallistavuus: Juhlia ei ole ilman juhlijointa. Tapahtumat, joita tutkin paikkasidonnaisina tilataideteoksina, jäävät vaille merkitystä ilman yleisöä – ilman *ekstasista*. Kiinnostavaa on myös juhlien montaasi – tapahtumien kulku ja kehitys juhlien alusta niiden loppuun, synnystä katoamiseen. Havainnoin energiaa, joka syntyy, kun tila täytetään ihmisillä, jotka alkavat elää tilassa. (taideteos on tyhjä ilman katsojaa? Ilman siihen liitettäviä tulkintoja?)

Nykytaiteen näkökulmasta tutkimusaiheessani on useita yksittäisiä osa-alueita, joita voisin tarkastella myös itsenäisinä taideteoksina: dekoratiot eli tilasuunnittelu ja siihen suunnitellut valo- ja tilataideteokset (joskin usein estetiikka on tarkoituksellisen minimaalista), sekä erityisesti visuaalit eli erilaisilla video-ohjelmilla toteutetut liikkuvat kuva-animaatiot, joita ajetaan joko musiikin kanssa tai erikseen. Myös DJ:n valikoima ja illan aikana soittama musiikki, *dj set*, on taideteos ja itsessään mielenkiintoinen tutkimuskohde taiteenlajina. Näiden yksittäisten kiinnostavien elementtien sijaan tarkastelen kuitenkin juuri kokonaisuutta, joka on ”enemmän kuin osiensa summa”, tilaan ja aikaan sidonnainen (taide)kokemus. Tarkastelen ilmiötä yhteiskunnallisena, taiteellisena ja henkisenä vastakulttuurina ns. neokapitalisisen kulttuurintuotannon aikana. Pysin hahmottelemaan ilmiötä nykytaiteen teorioiden kautta ja perustelevaan *ekstasiksen* ja tilapäisen autonomisen alueen merkitystä sekä taiteen että yhteiskunnan kentässä, ja varsinkin tärkeänä sukupolvikokemuksena nuorille kaupunkilaisille aikuisille kulttuurin kuluttajille.

